

7.

A bosszúvágy később támadt bennem az atyai szeretetnél; mégis erősebb volt, mint ez. Előbb mentem Ternyeihez, mint fiamhoz.

– Isten hozott, édes barátom! – kiálta felém Ternyei.

– Ne légy oly szemtelen – válaszolék –, hogy még most is barátodnak nevezd. Ne háborítsd föl lelkemet e szóval. Hidegvérrel jöttem hozzád, úgy akarok végezni és távozni.

– Tréfán kívül, hideg komolyságod jobban meglep, mint a minapi dühöd. És mit akarsz végezni?

– Amit már a minap kellett volna tennem: téged kitörölni az élők sorából!

– Mily szívesség! le vagyok kötelezve.

– Vívunk kell, Ternyei; vagy te ölj meg engem, vagy én öllek meg tégedet.

– Párbaj?

– Élet-halálra!

– Máté, Máté, mikor gyógyulsz már meg?

– Majd ha téged kiirtalak, mert te vagy nyavalyám.

– Bolond vagy, pajtás, bolond. Szerelem és aztán párbaj! mondhatom, hogy kopott jelenésekkel gazdagítod a világtörténetet.

– És én mondhatom, hogy te hiába okoskodol itt előttem. Határozz helyet és időt, és válassz fegyvert.

– Ám légyen, ha úgy akarod. Tehát a fegyver: semmi... a hely: sehol... az idő: soha. Aztán, remélem, pontosan meg fogsz jelenni...

– Csakugyan olyan gyáva vagy, amilyennek tart a világ, látom.

– Már megengedj, Andorlaki, én nem gyávaságból kerülöm a párbajt, hanem elvből.

– Ismerjük az ilyen elveket.

– Hidd el, ha mondom...

– Oh, nagyon hiszem!... de mit vesztegetjük a szót hiába. Akarsz-e vívni vagy nem?

– Mondtam már, hogy nem.

– Úgy hát kényszeríteni foglak.

– Szeretném tudni: miként?

– Meg fogod tudni! – szólék, s távozáom.

Tudtam, mily szenvedéllyel, dühvel szokott kártyázni. Úgy hívéim, könnyű lesz őt ily alkalommal annyira fölingerelnem, hogy vagy elfogadja kihívásomat, vagy éppen ő híjon ki engemet. Várva vártam, hogy őt kártyaasztalnál találjam, mibe egyébiránt nem sok idő telt. Kártyázott, de egyre nyert. Más-korra kellett tervemet halasztanom. Következő alkalommal is nyerni kezdett... nyert... már újra távozni akartam, midőn a szerencse fordult, és ő elkezdett veszteni. Egyre vesztett. Mindinkább tűzbe jött, s nagyobb-nagyobb összeget tett föl. Végre roppantat kockáztatott... kártyája jön... megnézi... ki akarja vágni, hogy nyert; ekkor kikapom kezéből és izról-porra szaggatom. Fogát csikorgatva ugrott föl, és nekem... de hirtelen megállt, ismét leült, s hidegvérrel mondá a szolgának:

– József, új kártyát. Barátaim – folytatá játszóársaihoz –, ez a pimasz erőnek erejével vívni akar velem, de azért sem éri célját, hahaha!

Pofon vágtam, ő rögtön visszavágott. Társai kacagtak, s én látva, hogy nem boldogulok velem, otthagytam őket.

Még azon nap estéjén Ternyei lakására mentem. Magammal híttam szolgálmat.

– Itthon urad? – kértem Ternyei szolgáljától.

– Igen – felelt az.

– Jer be velem, jertek be mind a ketten – mondtam a két legénynek.

Bementünk.

– Itt megálljatok – szólék a szolgálknak. – Ternyei – folytatám –, jer beljebb egy szobával.

– Minek?

– Jössz vagy nem?

– De mivégre?

– Ha nem akarsz jőni, mindegy, itt is végezhetek...

– Menjünk tehát.

– Ternyei Boldizsár – kértem a másik szobában –, utójára kértem: meg fogsz-e víni velem vagy sem?

– Ismét ez a párbaj? és mindig csak a párbaj... sohasem láttam ily unalmas embert!

– Ternyei Boldizsár, látod e karikást a hónom alatt?

– Nos?

– Füleddnél fogva húzlak innen szolgálaink elébe, és addig foglak korbácsolni, míg a párbajt el nem fogadod... szolgálaink előtt, érted?

Ternyei meghökkent, elsápadt.

– Aha, jól tapintottam! – gondolám.

– De, Máté, te mégis rettenetes ember vagy – szólt oly hangon, mely talán akarata ellen esedező lett.

Nem feleltem, hanem megragadtam fülét, s vonni kezdtem a másik szoba felé.

– Andorlaki, megállj, egy pillanatig, kérlek... lásd, hogy hoz-
zánk hasonlók előtt meggyaláztál, ezt föl sem vettem; de szolgák
előtt, Máté, szolgálaink előtt nem engedhetem, hogy csúffá tégy.

– Rajtad áll, a csúfságot eltűrni vagy elhárítani...

– De ha én víni egyáltalában nem akarok, vagy nem merek,
hogyan az igazat kimondjam...

– Még egyszer mondom: fülednél fogva viszlek ki, és fölhaso-
gatom korbáccsommal ruhádat és bőrödöt ama legények előtt.

– Tehát hajthatatlan vagy?

– Az.

– Máté, nem könyörölsz?

– Nem.

– Oh, istenem, teremtőm!... nem, szolgák előtt nem engedem
magamat megbélyegezni; inkább le hagyom vágni karomat
vagy orromat... igen... tehát... víni fogok. De te hittál ki; jogom
van fegyvert választani.

– Válassz!

– Kardra megyek... ez nem oly könnyen halálos, mint a
golyó.

– De nekem jogom... – hirtelen meggondoltam magamat, s
folytatám – jól van, tehát kardra! mikor és hol?

– Mindegy akármikor és akárhol, ha már meg kell lennie.

– Tehát holnap napfölkeltkor az akasztófa mellett. De ha
meg nem jelensz?

– Ott leszek, becsületesemre!

– Eh, becsületed...

– Bízál bennem. Szavamat adtam, s amit megígérek, meg
szoktam tartani... hisz ezt már te is tapasztaltad...

– Hallgass, nyomorú! – vágtam közbe. – E gúny ajkadon
a félelem miatt nyavalyatört lelkednek tajtéka. Tehát holnap
napfölkeltkor az akasztófa mellett.

És ezzel távozám szolgálommal együtt.

– Te Jancsi – szólék hozzá útközben –, holnap víni fogok: segédem leszel.

– Szívesen, uram, s mi dolgom lesz új hivatalomban?

– Semmi, csak nézni fogod, hogy ölöm meg Ternyeit.

– Oh, ezer örömmel!... hanem hátha ön talál valahogy odaveszni, jó uram?

– Ha én veszek oda? akkor eltemetsz. Tudod, hol tartom pénzemet; azt el fogod vinni annak a leánynak, aki... aki nálam is volt néhányszor azelőtt. Emlékezel rá? Betti. Ennek viszed el pénzemet. Bútorom és ruhatáram pedig a tiéd lesz; megérdemled, mindig jó fiú, hű cselédem voltál. HANEM, igaz, úgy temess el, hogy senki észre ne vegye síromat, mert halálomnak titokban kell maradnia. A világ majd azt fogja gondolni, hogy bánatomban elbujdostam; s úgy kell, hogy ezt gondolja. Gyilkosomon kívül csak te fogod tudni, hogy nem bujdosom el, hanem otthon vagyok... a sírban, melynek helyét szinte csak te fogod tudni. Aztán, te Jancsi, néha-néha csak eljössz síromhoz, s tán egy-egy könnyet is ejtesz rá? mit?... no ne bolondozz hát! hiszen nem mondtam, hogy már most kezd el a sírást. Ne könnyezz, jó fiú. Ez mind csak mesebeszéd volt... nem én leszek az, aki meghal. Eszem ágában sincs, hogy meghaljak. Bízom az örök igazságban, és ez Ternyei halálát kívánja, nem az enyémet, a megbántottét, az oly éktelenül megbántottét.

Hazaértünk. Lefeküdtem. Meghagyám Jancsinak, hogy öt óra tájban fölkeltesen, ha föl nem találnék ébredni. Nemsokára elaludtam. Az éjféle óraverés fölriasztott álamból. Kinyitám szemeimet, körülnéztem. A gyertya égett szobámban; hosszú hamva lekonyult, s végén rózsák voltak. Jancsi karszékemen ülve szendergett; szeme be volt hunyva, de pilláin könnyek

csillogtak a gyertya bágyadt világánál. Szegény jó fiú! könnyezve aludt el, s bizonyosan miattam sírt.

– Tán korán is van még, uram! – mondá szolgám, amint hajnalban elindulánk.

– Mire odaérünk, jóformán feljön a nap – válaszoltam, s menénk.

– Jaj, elfeledtem bezárni az ajtót! – kiálta föl Jancsi, és visszaszaladt.

– Ez nem jót jelent – szóla, amint utolért a kapunál.

– Micsoda? – kérdém.

– Hogy az ajtót nyitva feledtük.

– Hát babonás vagy, te Jancsi?... de meg, ha magyarázni akarjuk, én éppen jó jelnek tartom. Lásd, az ajtó nyitva maradt... ez azt jósolja, hogy csakugyan visszajövök.

– Hm, meglehet. Adja isten.

Magyarázatom nagyon megnyugtatta őt.

Még üresek és csendesek voltak az utcák; csak a kaka-sok kukorikoltak koronként, s a távolban hangzott néhány férfi éneke, kik alkalmasint részegen mentek haza valami csapszékből. Gyors léptekkel folytattuk utunkat, amennyire képesek voltunk a nagy hóban; mert, úgy látszott, egész éjjel esett a hó. Kiértünk a városból. A fehér róna úgy állt előttünk, mint egy óriási terített asztal; rajta egy tányér... a hollók tányérja... az akasztófa.

Nemsokára, hogy odaértünk, láttunk két alakot felénk közeledni. Ez ő: mégis eljött! – gondolám. Néhány perc múlva előttünk állt Ternyei segédével.

A keleti láthatár szélén a hó fölött piros szalag futott végig, mely a nap jöttét hirdeté; vörös lett az ég, mintha gyilkot döftek volna szívébe, s vér folya sebéből. Lassanként halványodott... megjött a nap, az orvos, ki vére ömlését megállítja.